

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG – 4101-014-07/2014
P/14/122

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P14/122– Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny uczenia się w szkołach publicznych
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
<i>Kontroler</i>	Anna Huziej, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 91626 z dnia 19 września 2014 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Zespół Szkół numer 20, ul. Szarych Szeregów 7, 66-400 Gorzów Wielkopolski, REGON: 210203031.
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Jerzy Koziura, Dyrektor Zespołu Szkół od 1 września 2011 r. [dowód: akta kontroli str. 3-4]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Kontrolą zapewnienia bezpieczeństwa i higieny uczenia się objęto Publiczne Gimnazjum numer 20 (dalej: Gimnazjum lub Szkoła). Wykazała ona, że na ogół wywiązano się z nałożonych obowiązków i zadań w ww. zakresie. Jednak nie wszystkim uczniom Gimnazjum w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014 oraz 2014/2015 zorganizowano pracę, zgodnie z zasadami higieny procesu nauczania. Obowiązujące plany zajęć 78,4% zbadanych oddziałów nie w pełnym zakresie uwzględniały potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach. W przeważającej liczbie zbadanych oddziałów (73%) wystąpiło blokowanie zajęć wymagających zwiększonej koncentracji, a lokowanie takich zajęć na ostatnich lekcjach wystąpiło w 67,6 % oddziałów.

Podział uczniów na zajęciach komputerowych, języków obcych i wychowania fizycznego był dokonywany w sposób zgodny z obowiązującymi wymogami.

Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania z biblioteki, świetlicy, urządzeń sportowych i rekreacyjnych, a także gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Ponadto wszyscy uczniowie mieli możliwość posilenia się jednodaniowym obiadem, wydawanym w stołówce, której stan sanitarno-higieniczny był prawidłowy.

Uczniom nie zagwarantowano bezpłatnej możliwości pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych. Ponadto stwierdzono nieprawidłowości w dostosowaniu mebli do wzrostu uczniów, które dotyczyły 14,1% skontrolowanych stanowisk.

Pan Dyrektor wywiązywał się z obowiązku przeprowadzania kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

Teren i budynek Szkoły nie spełniały jednak części obowiązujących wymogów. Stwierdzono m.in. nierówności nawierzchni przed budynkiem oraz uszkodzenie boiska wielofunkcyjnego, które zostało naprawione w toku kontroli. W Szkole niewypełniono także niektórych obowiązków w przypadku wystąpienia wypadków uczniów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Ocena organizacji pracy uczniów Gimnazjum

Opis stanu
faktycznego

1.1. Zespół Szkół numer 20 w Gorzowie Wielkopolskim tworzą: Publiczna Sześćioletnia Szkoła Podstawowa Numer 20 im. Bohaterów Westerplatte i Publiczne Gimnazjum numer 20 im. Jana Nowaka Jeziorańskiego (dalej *Gimnazjum* lub *Szkoła*).

[dowód: akta kontroli str. 81-82]

W Gimnazjum, według stanu na dzień rozpoczęcia lat szkolnych 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015:

- liczba uczniów wynosiła odpowiednio: 310, 303 i 335;
- liczba klas wyniosła odpowiednio: 12, 12 i 13²;
- liczba uczniów w klasach, w ww. latach szkolnych, wynosiła odpowiednio: 18 - 31, 18 - 29 i 20 - 30.

[dowód: akta kontroli str. 5]

1.2. W latach szkolnych 2012/2013-2014/2015³ uczniom 8 spośród 37 oddziałów Gimnazjum zapewniono równomierność obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.

Przedmioty wymagające pracy statycznej i długotrwałej koncentracji (matematyka, fizyka, chemia), w przypadku 12 z 37 oddziałów, nie zostały ulokowane na ostatnich zajęciach w ciągu dnia, a w przypadku 10 z 37 oddziałów przedmioty te nie występowały bezpośrednio jeden po drugim.

[dowód: akta kontroli str. 96-107]

W roku szkolnym 2012/2013 długość przerw między zajęciami wynosiła 10 minut, za wyjątkiem dwóch przerw - po piątej i szóstej godzinie lekcyjnej - trwających 15 minut.

W roku szkolnym 2013/2014 i 2014/2015 przerwy między zajęciami trwały po pięć minut, za wyjątkiem przerwy po drugiej, piątej i szóstej godzinie lekcyjnej, które trwały po 15 minut.

[dowód: akta kontroli str. 36-37]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że wprowadzenie przerw pięciominutowych było spowodowane zbyt małą liczbą sal dydaktycznych w stosunku do liczby oddziałów oraz koniecznością dokonywania podziału klas na grupy na zajęciach języka obcego, komputerowych i wychowania fizycznego. W takiej sytuacji ułożenie planu zajęć zgodnie z zasadami higieny uczenia jest znacznie utrudnione. Ponadto skrócenie przerw między zajęciami do pięciu minut pozwala „zaoszczędzić” czas i w efekcie wcześniej skończyć zajęcia.

[dowód: akta kontroli str. 13-133]

² Klasa I - cztery, cztery i pięć; II i III klasa po cztery oddziały w każdym roku.

³ Badanie w zakresie równomierności obciążenia zajęciami i ulokowania matematyki, fizyki i chemii w planie zajęć, zostało dokonane, dla wszystkich oddziałów Gimnazjum, przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Gorzowie Wielkopolskim, dalej *PSSE*, w toku kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK.

1.3. W roku szkolnym 2012/2013 w przypadku wszystkich zbadanych oddziałów klas Gimnazjum (badaniem objęto 6 spośród 12 oddziałów) uczniom zapewniono co najmniej 10 minut przerwy po zajęciach wychowania fizycznego, ulokowanych na początku lub w środku dnia.

W latach szkolnych 2013/2014 i 2014/2015 w przypadku wszystkich zbadanych oddziałów Gimnazjum (badaniem objęto 13 spośród 24 oddziałów) zajęcia wychowania fizycznego ulokowano na początku lub w środku dnia. Uczniom jednego oddziału zapewniono zawsze przerwy długości 15 minut, w przypadku ośmiu oddziałów stwierdzono przypadki występowania przerw pięciominutowych, natomiast uczniom czterech oddziałów zapewniono wyłącznie pięciominutowe przerwy.

[dowód: akta kontroli str. 213-226]

Dyrektor wyjaśnił, że wynikało to z dużej liczby oddziałów funkcjonujących w Zespole Szkół oraz konieczności prowadzenia określonych rodzajów zajęć w podziale na grupy, co powoduje, że trudności w ułożeniu planu zajęć z zachowaniem zasad higieny pracy.

[dowód: akta kontroli str. 46-48]

1.4. W latach szkolnych 2012/2013 – 2014/2015 w Szkole dokonywano podziału klas na grupy na zajęciach językowych, komputerowych i wychowania fizycznego według zasad określonych w § 7 ust. 1 pkt 1, 2 i 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych⁴, dalej *rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania* (i § 6 ust 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 5 i 6 rozporządzenia w tej samej sprawie z 2002 r.⁵).

[dowód: akta kontroli str. 134-138]

Podziału uczniów na grupy na zajęciach języków obcych dokonywano na podstawie testu kompetencji, przeprowadzanego na początku roku szkolnego w klasach pierwszych.

[dowód: akta kontroli str. 55-56, 141-142]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nie wszystkim uczniom w latach szkolnych 2012/2013 – 2014/2015 zorganizowano pracę w sposób odpowiadający wymogom określonym w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁶ (dalej *rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny*):

➤ w 29 spośród 37 oddziałów (78,4%) plany zajęć utworzono z naruszeniem § 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, z uwagi na nieuwzględnienie potrzeby równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia⁷. Nierównomierność dotyczyła zarówno czasu rozpoczęcia zajęć⁸, jak również liczby lekcji w poszczególnych dniach tygodnia⁹.

⁴ Dz. U. poz. 204, ze zm.

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.).

⁶ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

⁷ Różnica w rozpoczęciu zajęć i/lub liczby zajęć wyniosła dwie godziny i/lub więcej.

⁸ Rozpoczęcie zajęć w poszczególnych dniach tygodnia z różnicą czasową wynoszącą 2 godziny i więcej wystąpiło w 9 oddziałach.

⁹ Różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia wynosząca dwie godziny i więcej wystąpiło w 26 oddziałach.

➤ ulokowanie zajęć na których dominuje długotrwała praca statystyczna (matematyka, fizyka, chemia) na ostatnich godzinach lekcyjnych w ciągu dnia wystąpiło w przypadku 25 spośród 37 oddziałów (67,6%), a łączenie tego typu zajęć w bloki wystąpiło w przypadku 27 spośród 37 oddziałów (73%). Uczniom tych oddziałów nie zapewniono higienicznych warunków uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez Szkołę, wbrew wymogom określonym w § 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

[dowód: akta kontroli str. 96-107]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że przyczyną powyższego była ograniczona liczba sal lekcyjnych w stosunku do liczby oddziałów.

[dowód: akta kontroli str. 130-133]

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Długość przerw powinna umożliwić uczniom krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych, przejście do innej sali, a także zachowanie higieny osobistej (zwłaszcza w przypadku przerw po zajęciach wychowania fizycznego). W związku z powyższym, w ocenie NIK, zasadne byłoby wprowadzenie przerw co najmniej dziesięciominutowych.

Ocena cząstkowa

Nie wszystkim uczniom zorganizowano pracę zgodnie z zasadami higieny procesu nauczania.

Podział uczniów na zajęciach komputerowych, języków obcych i wychowania fizycznego był dokonywany w sposób zgodny z wymogami.

Opis stanu
faktycznego

2. Ocena zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

2.1. W Statucie Gimnazjum określono m.in. zadania nauczyciela związane z bezpieczeństwem powierzonych jego opiece uczniów (m.in. wpajanie uczniom zasad bezpiecznego zachowania się na terenie Szkoły i poza nią, aktywne pełnienie dyżurów przed lekcjami i podczas przerw śródlekcyjnych, nie dopuszczanie do samowolnego opuszczania terenu Szkoły przez uczniów).

Warunki pobytu w Szkole mające na celu zapewnienie uczniom bezpieczeństwo oraz zakres zadań nauczycieli związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez Szkołę określały również:

➤ Procedury organizacji wycieczek, imprez szkolnych oraz krajoznawstwa i turystyki (m.in. zadania opiekuna i kierownika wycieczki, zalecane normy bezpieczeństwa na wycieczkach w zależności od ich rodzaju np. autokarowe, rowerowe);

➤ Obowiązki nauczyciela dyżurującego (m.in. zapobieganie niebezpiecznym zabawom i zachowaniom ucznia), stanowiące element zakresu zadań, uprawnień i odpowiedzialności nauczyciela-wychowawcy.

[dowód: akta kontroli str. 86, 92-93, 143-162]

2.2. Uczniom zapewniono możliwość dostępu do biblioteki, co było zgodne z przepisem art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁰ (dalej: *ustawa o systemie oświaty*). Biblioteka była czynna codziennie¹¹.

[dowód: akta kontroli str. 6, 86-94]

¹⁰ Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.

¹¹ W godzinach od 8 do 15.

2.3. Uczniom zapewniono możliwość korzystania z zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych¹². W miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych umieszczono, stosownie do przepisu § 31 ust. 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego.

[dowód: akta kontroli str. 163-169]

2.4. Uczniowie Gimnazjum mogą korzystać ze świetlicy dla dzieci starszych. W Zespole Szkół znajdują się trzy świetlice dla uczniów (w tym dwie dla uczniów klasy I Szkoły Podstawowej oraz jedna dla uczniów od II klasy Szkoły Podstawowej do III klasy Gimnazjum – czynna w godzinach od 7 do 17).

[dowód: akta kontroli str. 86-94, 163-169]

W latach szkolnych 2012/2013-2014/2015 nie wpłynęła żadna karta zgłoszenia do świetlicy ucznia Gimnazjum.

[dowód: akta kontroli str. 170]

2.5. Powierzchnia sal lekcyjnych¹³ przypadająca na jednego ucznia wynosiła od 1,7 do 2,2 m².

[dowód: akta kontroli str. 5, 57]

2.6. W Szkole funkcjonowała stołówka oferująca jednodaniowe obiady (przygotowywane w kuchni znajdującej się w Szkole)¹⁴. Stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń bloku żywieniowego PSSE oceniła wysoko¹⁵.

[dowód: akta kontroli str. 38-45, 108-117]

W budynku Szkoły funkcjonowała kawiarenka¹⁶, w której możliwy był zakup artykułów spożywczych. Według stanu na dzień oględzin, w sklepiku dostępna była zarówno tzw. zdrowa żywność (m.in. kanapki, woda, soki, jogurty owocowe), jak i słodczyce, pizzerki, słone przekąski (np. popcorn, paluszki, chipsy) oraz słodkie niegazowane napoje.

Umowa z najemcą kawiarenki nie regulowała kwestii asortymentu.

[dowód: akta kontroli str. 171-177]

W budynku nie było automatów z żywnością.

[dowód: akta kontroli str. 163-169]

2.7. Uczniowie mieli możliwość przechowywania odzieży wierzchniej w szatni, zlokalizowanej w piwnicy budynku. Każda klasa Gimnazjum posiadała wyodrębniony boks, zamykany na kłódkę. Otwieranie i zamykanie boksów należało do zadań osób sprząających Szkołę. Boksy były otwarte przed zajęciami i na każdej przerwie.

[dowód: akta kontroli str. 7-9, 62]

¹² Siłownia, sala gimnastyczna, sala widowiskowo – sportowa, boisko wielofunkcyjne (na którym znajdowały się kosze do gry i bramki do piłki nożnej), bieżnia do skoku w dal i boisko asfaltowe (na którym znajdowały się bramki do piłki nożnej).

¹³ Powierzchnia sal lekcyjnych, w których odbywały się lekcje wychowawcze tych klasy, których plany zajęć z roku szkolnego 2014/2015 objęto badaniem w toku kontroli.

¹⁴ W stołówce okresowo wydawano drugie śniadania - zgodnie z zawiadomieniem Gorzowskiego Centrum Pomocy Rodzinie i Polityki Społecznej lub innego Ośrodka Pomocy Społecznej o finansowaniu dodatkowego posiłku.

¹⁵ Ustalenia kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK przez PSSE.

¹⁶ Kawiarenka była prowadzona przez najemcę na podstawie umowy z dnia 2 stycznia 2012 r. (zawartej do 31.12.2012 r.), umowy z dnia 04.02.2013 r. (zawartej do 31.12.2013 r.) i umowy z dnia 02.01.2014 r. (zawartej do 31.12.2014 r.).

W wyniku oględzin przeprowadzonych w dniu 10 października 2014 r. ustalono, że w Zespole Szkół znajduje się łącznie 160 pojedynczych szafek, umożliwiających uczniom pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych. Z szafek korzystało w roku szkolnym 2014/2015 68 z 335 uczniów Gimnazjum (20,3%). W latach szkolnych 2012/2013 i 2013/2014 z szafek korzystało, odpowiednio, 37 z 310 uczniów Gimnazjum (11,9%) i 57 z 303 uczniów Gimnazjum (18,8%). Z pozostałych szafek korzystali uczniowie Szkoły Podstawowej, wchodzącej w skład Zespołu Szkół.

[dowód: akta kontroli str. 5, 23-24, 57]

Prawo do korzystania z szafek mają uczniowie, których rodzice uiścili opłatę za zakup szafki, a pozostałym uczniom nie zapewniono możliwości pozostawienia w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, co było niezgodne z przepisem § 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

[dowód: akta kontroli str. 20 – 22, 55]

2.8. W zakresie spełniania przez budynek Szkoły i urządzenia wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny ustalono m.in., że¹⁷:

➤ budynek Szkoły jest ogrodzony i oświetlony, nawierzchnia dróg i przejść jest utwardzona (nawierzchnia utwardzona kostką brukową jest równa), a szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren szkoły uniemożliwiają bezpośrednie wyjście na jezdnię, co jest zgodne z § 7 ust. 1 i 2 pkt 2 oraz ust. 4 wyżej powołanego rozporządzenia;

➤ stopnie schodów nie są śliskie, a wolne przestrzenie między biegami schodów zabezpieczone przed zsuwaniem się, co jest zgodne z § 16 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny;

➤ bramki i kosze do gry są zamocowane na stałe, co odpowiada wymogom § 31 ust. 4 wyżej powołanego rozporządzenia.

[dowód: akta kontroli str. 163-169]

2.9. Ocena dostosowania mebli edukacyjnych do wymogów ergonomii¹⁸ wykazała, że nie wszyscy uczniowie korzystają z krzesełek dostosowanych do ich wzrostu. Nieprawidłowości dotyczyły 25 krzesełek poddanych ocenie (14,1%), w 14 przypadkach krzeselka były o 1 rozmiar za małe, a w 11 przypadkach o 1 rozmiar za duże¹⁹.

W salach dydaktycznych²⁰ Gimnazjum znajdowało się 359 stolików dla uczniów, z których 220 (61,3%) posiadało certyfikaty zgodności z PN oraz 741 krzesełek, z których 437 (59%) posiadało stosowne certyfikaty²¹.

[dowód: akta kontroli str. 96-107]

2.10. W pomieszczeniach sanitarnohigienicznych zapewniono ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej, co było zgodne z § 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

[dowód: akta kontroli str. 163-169]

¹⁷ Ustalenia dokonane przez PSSE w toku kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK, potwierdzone oględzinami wykonanymi przez kontrolera.

¹⁸ Badanie przeprowadzono na zlecenie NIK przez PSSE, badaniem objęto 177 uczniów z 7 oddziałów Gimnazjum – 177 stanowisk pracy ucznia (177 krzeselka i 100 stolików).

¹⁹ Według protokołu PSSE ocena dotyczy momentu dokonywania pomiarów. Uczniowie odbywają zajęcia w różnych gabinetach i trudno jest przyporządkować właściwy rozmiar krzeselka do wzrostu ucznia.

²⁰ Łącznie z pracowniami komputerowymi.

²¹ Badanie w tym zakresie przeprowadzono na zlecenie NIK przez PSSE. Meble nie posiadające certyfikatów zostały zakupione przed 2002 r.

2.11. W okresie od 1 września 2011 r. dostęp uczniów do treści niepożądanych w Internecie był zabezpieczony poprzez blokadę web Proxy na routerze.

[dowód: akta kontroli str. 50-54]

Według stanu na dzień dokonania oględzin, tj. 7 października 2014 r., Szkoła zapewniła uczniom dostęp do Internetu w dwóch pracowniach komputerowych, w których znajduje się łącznie 30 komputerów stacjonarnych i siedem laptopów oraz w czytelnicy multimedialnej, w której znajdują się cztery komputery stacjonarne. Komputery te, na dzień przeprowadzenia oględzin, były zabezpieczone przed dostępem uczniów do treści niepożądanych za pomocą programu OpiekunNET (ostatniej aktualizacji dokonano: w pracowniach komputerowych 1 października 2014 r.; a w czytelnicy 2 października 2014 r.), co było zgodne z przepisem art. 4a ustawy o systemie oświaty.

[dowód: akta kontroli str. 6-9]

2.12. Uczniom zapewniono możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej (codziennie w godzinach od 8 do 15).

[dowód: akta kontroli str. 61]

Apteczki pierwszej pomocy, według stanu na dzień dokonywania oględzin, tj. 25 września 2014 r., umieszczono w miejscach²² wymaganych przepisem § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, za wyjątkiem pokoju nauczycielskiego. Apteczki znajdowały się również w innych pomieszczeniach nie wymienionych w wyżej powołanym przepisie²³. Łącznie w 11 pomieszczeniach, z których korzystali uczniowie Gimnazjum znajdowały się apteczki z instrukcją udzielania pierwszej pomocy. Żadna z ww. apteczek w dniu oględzin nie zawierała kompletu niezbędnych środków do udzielania pierwszej pomocy, a ponadto w dwóch apteczkach stwierdzono środki medyczne, których okres ważności upłynął.

[dowód: akta kontroli str. 10-12]

Według stanu na dzień 29 września 2014 r. zajęcia w Gimnazjum prowadziło łącznie 34 nauczycieli, w tym sześciu nauczycieli wychowania fizycznego oraz czterech nauczycieli fizyki i chemii. Szkoleniem w zakresie udzielania pierwszej pomocy legitymowali się wszyscy nauczyciele wychowania fizycznego, chemii i fizyki, co było zgodne z przepisem § 21 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny oraz 14 nauczycieli pozostałych przedmiotów (łącznie szkolenie takie odbyło 24 z 34 nauczycieli, tj. 70,6%).

[dowód: akta kontroli str. 17-19]

2.13. W latach szkolnych 2012/2013 i 2013/2014²⁴ doszło do dziewięciu zdarzeń, zakwalifikowanych w dokumentacji Szkoły jako wypadki uczniów (odpowiednio: sześć i trzy²⁵).

Rejestry wypadków za obydwa lata szkolne odpowiadały wzorowi określonemu w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, a wpisy w nich były kompletne.

Każdorazowo sporządzono protokół powypadkowy, jednakże nie zawierał on wszystkich elementów wymaganych przepisami rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

[dowód: akta kontroli str. 63-65]

²² Pracownie (fizyki i chemii), pokój nauczycieli wychowania fizycznego, kuchnię.

²³ Portiernia, sekretariat, pomieszczenie konserwatorów, gabinet plastyki, świetlica oraz portiernia hali sportowej.

²⁴ W roku szkolnym 2014/2015, według stanu na 13 października 2014 r., nie wystąpiły zdarzenia zakwalifikowane jako wypadek ucznia.

²⁵ Jeden wypadek miał miejsce na wycieczce szkolnej.

W zakresie wywiązywania się przez Szkołę z obowiązkowych zawiadomień o wypadkach, o których mowa w § 41 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, stwierdzono, że o wszystkich dziewięciu zdarzeniach zawiadomiono telefonicznie rodziców (opiekunów).

[dowód: akta kontroli str. 63-67]

Wśród środków zapobiegawczych, według rejestru wypadków, wskazano m.in.: pogadanki na temat bezpieczeństwa na lekcji, instruktaż wykonywania ćwiczeń, przypomnienie regulaminu zachowania podczas pobytu w szkole i zakazu opuszczania budynku szkoły, zwrócenie uwagi nauczycieli na dyscyplinę na zajęciach wychowania fizycznego, omówienie zasad bezpiecznego pobytu w szkole i zasad bezpiecznej zabawy.

[dowód: akta kontroli str. 63-65]

Wśród innych działań mających na celu m.in. zapobieganie wypadkom Dyrektor Zespołu Szkół wskazał wprowadzenie dodatkowych dyżurów nauczycieli oraz wymianę wykładziny na parterze budynku.

[dowód: akta kontroli str. 130-133]

2.14. W latach 2012-2014 Dyrektor Szkoły wywiązał się z obowiązku określonego w § 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, dotyczącego przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły²⁶.

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono²⁷: ubytki zabezpieczeń rur ciepłowniczych, zdewastowaną stolarkę okienną (łącznik I piętro i parter, segment A I piętro, segment B parter i I piętro), konieczność wyremontowania toalet (segment A I i II piętro, segment administracyjny II piętro), stare płytki PCV na korytarzach, zniszczone podłogi w niektórych zapleczach gabinetów sal lekcyjnych, brak osłon na oświetleniu na korytarzu w dolnych szatniach przy hali sportowej, konieczność sprawdzenia i uzupełnienia kontaktów w szatniach dolnych przy hali sportowej, zniszczone zadaszenie nad wejściem do kuchni i zaplecza kuchennego, zniszczoną siatkę ogrodzeniową boiska sztucznego (chwytak), duży ubytek pod bramką na boisku sztucznym, oberwane siatki bramek na boiskach, konieczność uzupełnienia piasku w piaskownicy do skoku w dal oraz brak oświetlenia szatni dolnych (hala sportowa).

W protokołach wskazano, że braki i niedociągnięcia, które nie wymagają dużych nakładów finansowych należy usunąć do 30 września danego roku, a pozostałe jak wymiana wykładzin, stolarki okiennej z chwilą otrzymania środków pieniężnych.

[dowód: akta kontroli str. 68-73]

Zalecenia dotyczące sprawdzenia i uzupełnienia kontaktów oraz oświetlenia w szatniach dolnych i uzupełnienia piasku w piaskownicy do skoku w dal zostały zrealizowane. Pozostałe zalecenia nie zostały zrealizowane.

[dowód: akta kontroli str. 74-75]

Szkoła została zobowiązana do remontu sanitariatów i wymiany zdewastowanej stolarki okiennej na podstawie decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego z dnia, odpowiednio, 6 września 2002 r. i 20 listopada 1998 r. (termin wykonania obowiązków wynikających z ww. decyzji był wielokrotnie przesuwany). Decyzjami z dnia 16 sierpnia 2014 r. i 7 sierpnia 2014 r., ustalono nowy termin

²⁶ Przegląd techniczny budynku i boisk.

²⁷ Przeprowadzonymi w dniach: 29.08.2012 r., 30.08.2013 r., 29.08.2014 r.

wykonania ww. obowiązków, na dzień 31 sierpnia 2016 r. (remont sanitariatów) i 31 sierpnia 2015 r. (wymiana zniszczonej stolarki okiennej).

[dowód: akta kontroli str. 58-60, 76-79]

W zakresie niezrealizowania pozostałych zaleceń Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że ubytki zabezpieczeń rur ciepłowniczych są usuwane na bieżąco, ale są one systematycznie niszczone przez uczniów. Zniszczone podłogi w niektórych zapleczech gabinetów lekcyjnych oraz brak osłon na oświetleniu na korytarzu w dolnych szatniach hali sportowej wynikał z braku środków finansowych. Zniszczone zadaszania nad wejściem do kuchni i zaplecza kuchennego również nie zostało naprawione z uwagi na brak środków finansowych (organ prowadzący co roku przyznaje środki w kwocie mniejszej niż planowana).

Dziura pod bramką na boisku sztucznym była systematycznie zasypywana piaskiem, jednak uczniowie to niszczyli. Trwałe usunięcie tej dziury wymaga nakładu środków finansowych w kwocie 6.000 zł (o środki na ten cel Dyrektor wystąpił do organu prowadzącego 17 listopada 2014 r.).

Siatki na boiskach mimo napraw są systematycznie niszczone przez młodzież korzystającą z nich w godzinach popołudniowych.

[dowód: akta kontroli str. 130 -133, 205]

W latach 2011-2014 Dyrektor Zespołu Szkół występował o przyznanie środków na wymianę okien i remont sanitariatów, wymianę opraw oświetleniowych i wykładzin PCV, jednak nie otrzymał środków na realizację tych zadań. Szacunkowe koszty wykonania ww. prac to 415 tys. zł.

[dowód: akta kontroli str. 178-201]

*Ustalone
nieprawidłowości*

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wbrew wymogom określonym w § 4a rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny nie zapewniono wszystkim uczniom bezpłatnej możliwości pozostawienia w szkole części podręczników i przyborów szkolnych. W Szkole zapewniono możliwość taką tylko tym uczniom, których rodzice uiścili opłatę za zakup szafki²⁸. W kontrolowanych latach dla uczniów Gimnazjum dostępnych było od 37 do 68 szafek, a liczba uczniów wynosiła od 303 do 335. Jednocześnie pozostałym uczniom (nie korzystającym z szafek) nie zapewniono w inny, równoważny sposób, możliwości pozostawienia rzeczy. Wprowadzenie odpłatności za udostępnienie szafek – niezależnie od niedopuszczalności takiej praktyki – mogło stanowić dla części uczniów barierę do skorzystania z szafki.

[dowód: akta kontroli str. 20-22, 202]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że przyczyną powyższego jest brak środków finansowych na zakup szafek. Dyrektor Zespołu Szkół nie zwracał się do organu prowadzącego o przyznanie dodatkowych środków finansowych na ten cel, ponieważ uznał, że nie ma to szans powodzenia. Z uwagi na trudną sytuację finansową Miasta (w trakcie narad organizowanych przez organ prowadzący) wskazano, że w planie budżetu mogą znajdować się tylko zadania wynikające z zaleceń służb kontrolnych. Jednocześnie Dyrektor wskazał, że od lat nie otrzymuje środków na realizację nawet tych zaleceń.

[dowód: akta kontroli str. 13-16, 46-48]

²⁸ Od 2011 r. Szkoła zawierała z rodzicami porozumienia w sprawie dysponowania szafkami szkolnymi zakupionymi ze środków przekazanych przez rodziców, a od 1 września 2013 r. obowiązuje Regulamin korzystania z szafek szkolnych oraz ww. porozumienie.

Środki na zakup szafek zostały ujęte w planie budżetu na 2015 r.

[dowód: akta kontroli str. 49]

2. Budynek Szkoły oraz teren wokół niego nie spełniały części wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny, tj.: nawierzchnia od strony wejścia głównego budynku została utwardzona betonowymi płytami, które miejscami są nierówne, popękane z licznymi dziurami, nawierzchnia boiska asfaltowego była popękana, z wybrzuszeniami i ubytkami, na boisku wielofunkcyjnym stwierdzono dziurę pod bramką do gry, która może stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów, a w pomieszczeniu dydaktycznym zlokalizowanym w piwnicy brakowało wentylacji, co było niezgodne z § 7 ust. 2 pkt 2 i § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Stwierdzono również m.in. zniszczoną stolarkę okienną, konieczność doprowadzenia do należytego stanu technicznego sanitariatów, ubytki zabezpieczeń rur ciepłowniczych (kwestie te zostały opisane w punkcie 2.14 niniejszego wystąpienia pokontrolnego), w czterech salach dydaktycznych spośród 24 skontrolowanych (16,7%) stwierdzono miejscami dziury oraz łuszczącą się powłokę malarską²⁹.

[dowód: akta kontroli str. 96-107, 163-169]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że nie posiada środków finansowych na wyrównanie nawierzchni przed budynkiem ani wymianę nawierzchni boiska asfaltowego. Jednocześnie Dyrektor wskazał, że zastrzeżeń do nierówności przed budynkiem nie wносиły przed 2014 r. żadne organy kontrolujące, a w ocenie Dyrektora nawierzchnia ta nie stanowi zagrożenia dla bezpieczeństwa uczniów.

Dziura na boisku jest efektem wandalizmu. Uszkodzone miejsce jest systematycznie wyrównywane przez konserwatorów i wypełniane piaskiem. Dyrektor wskazał, że zajęcia wychowania fizycznego odbywały się na tym boisku tylko wtedy kiedy dziura była zasypała piaskiem. Żaden z nauczycieli wychowania fizycznego nie zgłosił braku możliwości prowadzenia zajęć z uwagi na brak w nawierzchni.

Brak wentylacji jest konsekwencją braku środków na wymianę stolarki okiennej. Dyrektor zadeklarował, że konserwatorzy doprowadzą uszkodzoną stolarkę okienną do stanu umożliwiającego otwieranie okien i wentylację pomieszczenia.

Stwierdzone miejscami dziury oraz łuszcząca się powłoka malarska w salach dydaktycznych i na korytarzu są powodowane przez młodzież. Dyrektor zadeklarował, że w miarę posiadanych środków finansowych nieprawidłowości te zostaną usunięte.

[dowód: akta kontroli str. 130-133]

W latach 2011, 2012 i 2014 Dyrektor ubiegał się o środki finansowe w łącznej kwocie 192 tys. zł na wymianę nawierzchni przed budynkiem i remont boiska asfaltowego.

[dowód: akta kontroli str. 178-201]

2. Wbrew § 9 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny nie wszyscy uczniowie Gimnazjum korzystali z krzeseł dostosowanych do ich wzrostu. Nieprawidłowości³⁰ stwierdzono w 25 spośród 177 (14,1%) krzeseł poddanych ocenie. I tak: w 14 przypadkach (56%) krzesła były o jeden rozmiar za małe, w 11 przypadkach (44%) o jeden rozmiar za duże.

[dowód: akta kontroli str. 96-107]

²⁹ Nieprawidłowości ustalone PSSE w wyniku kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK. Stan nawierzchni został potwierdzony również podczas oględzin przeprowadzonych przez kontrolera NIK.

³⁰ Ustalenia w zakresie dostosowania mebli do wymogów ergonomii i posiadanych certyfikatów zostały dokonane przez PSSE w toku kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK. W protokole PSSE wskazano, że ocena dotyczy momentu dokonywania pomiarów.

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że przyczyną powyższego jest zbyt mała liczba sal w stosunku do liczby oddziałów, której efektem jest brak możliwości „przypisania” klasy do jednej sali lekcyjnej. Uczniowie odbywają zajęcia w różnych gabinetach, co może powodować nieprawidłowości w dostosowaniu krzesel do ich wzrostu.

[dowód: akta kontroli str. 130-133]

3. Według stanu na dzień przeprowadzenia oględzin, tj. 25 września 2014 r., pokój nauczycielski nie został wyposażony w apteczkę, a żadna ze znajdujących się w Gimnazjum apteczek nie została wyposażona w komplet środków niezbędnych do udzielania pierwszej pomocy, co stanowiło naruszenie § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. W żadnej z 11 apteczek nie było plastrów, kocy termoizolacyjnych ratunkowych ani maseczek do sztucznego oddychania, w 9³¹ nie było chust trójkątnych; w 3³² opasek elastycznych, a w 9³³ nie było również nożyczek. W apteczkach znajdujących się w świetlicy i portierni hali sportowej stwierdzono występowanie środków, których termin ważności już upłynął (świetlica – termin ważności jednej z dwóch opasek elastycznych upłynął we wrześniu 2000 r.; a termin ważności czterech z 20 bandaży upłynął w lipcu 2014 r.; portiernia hali sportowej – termin ważności jednej z czterech opasek elastycznych upłynął w maju 2011 r.).

[dowód: akta kontroli str. 10-12]

Dyrektor wyjaśnił, że apteczka z pokoju nauczycielskiego została przeniesiona do magazynu na czas prac remontowych i przez nieuwagę nie została w nim ponownie umieszczona po remoncie. Brak kompletności apteczek wynikał z nieprzeprowadzenia przeglądu ich zawartości w odpowiednim czasie z uwagi na prace remontowe. Przeterminowane środki znalazły się w apteczkach z powodu „uzupełniania”, zamiast dokonywania przeglądu ich zawartości.

[dowód: akta kontroli str. 13-16]

Ponowne oględziny wykazały, że w pokoju nauczycielskim znajdowała się apteczka, a wszystkie apteczki zawierały komplet środków do udzielania pierwszej pomocy oraz instrukcję udzielania tej pomocy.

[dowód: akta kontroli str. 7-9]

4. O żadnym z dziewięciu zdarzeń zakwalifikowanych w dokumentacji Szkoły jako wypadku uczniów nie zawiadomiono pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy, społecznego inspektora pracy, organu prowadzącego szkołę ani rady rodziców. Powyższe było niezgodne z § 41 ust. 1 pkt 2 - 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

[dowód: akta kontroli str. 63-65]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że: „brak zawiadomień organu prowadzącego i rady rodziców o każdym wypadku wynikał z błędnej interpretacji przepisów w tym zakresie. (...) Brak zawiadomień pracownika służby bezpieczeństwa i higieny pracy oraz społecznego inspektora pracy wynikał z mojego przeoczenia”.

[dowód: akta kontroli str. 66-67]

5. Żaden ze sporządzonych protokołów powypadkowych nie odpowiadał wzorowi określonymu w załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa

³¹ Apteczki znajdujące się w pracowni fizyki, chemii, portierni, portierni hali sportowej, pomieszczeniu konserwatorów, gabinecie plastycznym, sekretariacie, kuchni i świetlicy.

³² Apteczki znajdujące się w pracowni chemii, portierni i pomieszczeniach konserwatorów.

³³ Apteczki znajdujące się w pracowni fizyki, chemii, pokojach nauczycieli wychowania fizycznego, portierni hali sportowej, pomieszczeniu konserwatorów, gabinecie plastycznym, sekretariacie i kuchni.

i higieny – brakowało w nich potwierdzenia zaznajomienia rodziców poszkodowanego (prawnych opiekunów) z protokołem i innymi materiałami postępowania powypadkowego, pouczenia o możliwości, sposobie i terminie złożenia zastrzeżeń oraz potwierdzenia otrzymania przez nich protokołu, tj. elementów określonych przepisami § 44, § 45 ust. 1 pkt 2, § 46 ust. 1 ww. rozporządzenia.

[dowód: akta kontroli str. 63-65]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że powyższe wynikało z niedopatrzenia członków zespołów powypadkowych. Ponadto w jednym przypadku kontakt z rodzicami jest utrudniony – w sprawach uczennicy kontaktuje się babcia, która nie jest jej opiekunem prawnym.

[dowód: akta kontroli str. 66-67]

*Uwaga dotycząca
badanej działalności*

Zdaniem NIK, Szkoła powinna podjąć wszelkie możliwe działania w celu ograniczenia bądź wyeliminowania oferowania uczniom w kawiarence niezdrowych produktów żywnościowych (o dużej zawartości cukru, soli i tłuszczów).

Ocena cząstkowa

Warunki pobytu uczniów w Szkole nie były w pełni bezpieczne i higieniczne – teren i budynek Szkoły nie spełniają części obowiązujących wymogów.

Szkoła nie wywiązywała z niektórych ciężących na niej obowiązków w przypadku wystąpienia wypadków uczniów, a protokoły powypadkowe nie były sporządzane we właściwy sposób.

IV. Uwagi i wnioski

W toku kontroli na podstawie art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁴ (ustawa o NIK) poinformowano Dyrektora Zespołu Szkół o uszkodzeniu nawierzchni boiska wielofunkcyjnego (dziura pod bramką do gry), które może stanowić zagrożenia dla życia lub zdrowia uczniów. W wyniku podjętych działań nieprawidłowość usunięto.

[dowód: akta kontroli str. 203-207, 212]

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Dostosowanie planu zajęć dydaktyczno-wychowawczych, w możliwie najpełniejszy sposób, do zasad higieny pracy umysłowej.
2. Prawidłową realizację obowiązków w sytuacjach wypadków, w tym dotyczących zawiadomień o wypadkach oraz sporządzania protokołów powypadkowych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków
i wykorzystania uwag*

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania

³⁴ Dz. U. z 2012 r. poz. 82 ze zm.

wniosków pokontrolnych i wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 2 grudnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontroler
Anna Huziej
specjalista kontroli państwowej

Wicedyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis